

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Enstitünüz Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda araştırma görevlisi olarak görev yapmaktayım. Bilimsel Araştırma Projesi olarak onaylanan "İşlevsel Dil Bilim Temelli Etkinliklerin 8. Sınıf Öğrencilerinin Filimsi Konusundaki Akademik Başarılarına ve Yazma Becerilerine Etkisi" isimli doktora tez çalışmamda başarı testi geliştirme aşamasındayım. Tez çalışmamın amacına uygun olarak öğrencilerin filimsi konusundaki akademik başarılarını ölçmek üzere deneysel işlem öncesi ve sonrası uygulanacak bu başarı testinde, daha önce Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yapılan Liselere Giriş Sınavı'nda çıkmış filimsi ile ilgili soruları kullanmak istiyorum. Söz konusu soruları kullanabilmek için enstitünüz aracılığıyla Millî Eğitim Bakanlığı'ndan izin alınmasını talep ediyorum.

Gereğini bilgilerinize saygılarımla arz ederim.

19.08.2022

Arş. Gör. Derya YÜCEL ÇETİN

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİNE

02/08/2022

BAŞVURU NO	202208023299426759
ÜNİVERSİTE ADI	ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
ENSTİTÜ ADI	Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı
BÖLÜM ADI	Türkçe Eğitimi Bilim Dalı
ÜNVAN	Öğrenci
TC KİMLİK NUMARASI	22883099360
KONU	İşlevsel Dil Bilim Temelli Etkinliklerin 8. Sınıf Öğrencilerinin Fiilimsi Konusundaki Akademik Başarılarına ve Yazma Becerilerine Etkisi
ARAŞTIRMA TÜRÜ	Doktora Tezi
ÖRNEKLEM GRUBU	Öğrenci,
KAPSAMI	Okul/Kurum,
İLLER	ERZURUM
KURUM TÜRLERİ	Resmi Ortaokul, Resmi İmam - Hatip Ortaokulu,
İLETİŞİM BİLGİLERİ	Adres:Atatürk Üni. Kâzım Karabekir Eğitim Fak. Yoncalık Kampüsü Oda no:Z25- Telefon:(554) 640-7890- Eposta:deryayucelcetin@outlook.com

Yukarıda bilgileri bulunan proje uygulamaları için Milli Eğitim Bakanlığında gerekli izinlerin alınması hususunda gereğini bilgilerinize arz ederim.

Ek listesi

Tez Önerisi
Veli Onam Formu
Veri toplama araçları

İmza
DERYA YÜCEL CETİN

Öğrenci

Dilekçe ve eklerinin üst yazı ile ERZURUM VALİLİĞİ İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE ulaştırılması gerekmektedir.

Sayın Veli;

Çocuğunuzun katılacağı bu çalışma, “İŞLEVSEL DİL BİLİM TEMELLİ ETKİNLİKLERİN 8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN FİİLİMSİ KONUSUNDAKİ AKADEMİK BAŞARILARINA VE YAZMA BECERİLERİNE ETKİSİ” adıyla, 15.09.2022 ile 15.12.2022 tarihleri arasında yapılacak bir araştırma uygulamasıdır.

Araştırmanın Hedefi: İşlevsel Dil Bilim Kuramı esas alınarak planlanan filimsi öğretiminin 8. sınıf öğrencilerinin akademik başarı ve yazma becerisine etkisini belirlemektir.

Araştırma Uygulaması: Başarı Testi / Görüşme / Gözlem / Değerlendirme Formu şeklindedir.

Araştırma T.C. Milli Eğitim Bakanlığı'nın ve okul yönetiminin de izni ile gerçekleştirilmektedir. Araştırma uygulamasına katılımıyla gönüllülük esasına dayalı olmaktadır. Çocuğunuz çalışmaya katılıp katılmamakta özgürdür. Araştırma çocuğunuz için herhangi bir istenmeyen etki ya da risk taşımamaktadır. Çocuğunuzun katılımı **tamamen sizin isteğinize bağlıdır**, reddedebilir ya da herhangi bir aşamasında ayrılabilirsiniz. Araştırmaya katılmamama veya araştırmadan ayrılma durumunda öğrencilerin akademik başarıları, okul ve öğretmenleriyle olan ilişkileri etkilemeyecektir.

Çalışmada öğrencilerden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplar tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir.

Uygulamalar, genel olarak kişisel rahatsızlık verecek sorular ve durumlar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden çocuğunuz kendisini rahatsız hissederse cevaplama işini yarıda bırakıp çıkmakta özgürdür. Bu durumda rahatsızlığın giderilmesi için gereken yardım sağlanacaktır. Çocuğunuz çalışmaya katıldıktan sonra istediği an vazgeçebilir. Böyle bir durumda veri toplama aracını uygulayan kişiye, çalışmayı tamamlamayacağını söylemesi yeterli olacaktır. Anket çalışmasına katılmamak ya da katıldıktan sonra vazgeçmek çocuğunuza hiçbir sorumluluk getirmeyecektir.

Onay vermeden önce sormak istediğiniz herhangi bir konu varsa sormaktan çekinmeyiniz. Çalışma bittikten sonra bizlere telefon veya e-posta ile ulaşarak soru sorabilir, sonuçlar hakkında bilgi isteyebilirsiniz. Saygılarımızla,

Araştırmacı : Arş. Gör. Derya YÜCEL ÇETİN

İletişim bilgileri : 05546407890 deryayucelcetin@outlook.com.tr

*Velisi bulunduğum ..... sınıfı ..... numaralı öğrencisi .....
.....'in yukarıda açıklanan araştırmaya katılmasına izin veriyorum.
(Lütfen formu imzaladıktan sonra çocuğunuzla okula geri gönderiniz*).*

.../.../.....

İsim-Soyisim İmza:

Veli Adı-Soyadı :

Telefon Numarası :

YARI YAPILANDIRILMIŞ TAM GÖZLEMCİ GÖZLEM FORMU

Bu form, Türkçe dersinde İşlevsel Dil Bilim Kuramı esas alınarak geliştirilen fiilimsi konusuna yönelik etkinliklerin 8. Sınıf öğrencilerinin başarısı ve yazma becerilerine etkisinin ne şekilde ve hangi düzeylerde olduğunu gözlemlemeyi amaçlamaktadır.

1. GENEL BİLGİLER

Okul	
Sınıf/Şube	8/
Ders	Türkçe
Öğrenci sayısı	
Tarih	
Süre	2 ders saati (40+40 dk.)
Konu/Ürün	
Gözlemci ve Rolü	Araştırmacı / Tam Gözlemci

2. ORTAMA AİT BİLGİLER

2.1. Fiziksel ortama ait bilgiler:

2.2. Sosyal ortama ait bilgiler:

3. SÜRECİN GÖZLEMLENMESİ

3.1. HAZIRLIK AŞAMASI:

3.1.1. Derse giriş nasıl yapıldı?

Bir görsel ile Bir soru ile Bir anı ile Güncel bir olay ile

.....
.....

3.1.2. Derse hazırlık etkinlikleri öğrencilerin ilgisini çekti mi?

Evet Hayır Kısmen

.....
.....

3.1.3. Öğrencilerin derste anlatılacak konuya yönelik merakları gelişti mi?

Evet Hayır Kısmen

.....
.....

3.1.4. Öğrenciler derse hazırlık etkinlikleri ile derse güdülenebildiler mi?

Evet Hayır Kısmen

.....
.....

3.1.5. Öğrencilerin ön bilgileri harekete geçirildi mi?

Evet Hayır Kısmen

.....
.....

3.1.6. Öğrenciler dersin hedef ve kazanımlarından haberdar edildi mi?

Evet Hayır Kısmen

.....
.....

3.2. ETKİNLİKLERE İLİŞKİN ÖZELLİKLER

3.2.1. İşlevsel Dil Bilim Kuramı esas alınarak hazırlanmış fiilimsi etkinlikleri öğrencilerin ilgisini çekti mi?

Evet Hayır Kısmen

.....
.....

3.2.2. Etkinlikler, öğrencilerin derse daha aktif katılımını sağladı mı?

Evet Hayır Kısmen

.....
.....

3.2.3. Etkinlikler, öğrencilerin fiilimsilerin ayırıcı işlevlerini sezmelerine katkı sağladı mı?

Evet Hayır Kısmen

.....
.....

3.3. DERSE KATILIM VE ETKİLEŞİM DURUMLARI

3.3.1. Öğretmen ve öğrenciler arasında etkili bir iletişim gerçekleşti mi?

Evet Hayır Kısmen

.....
.....

3.3.2. Derse katılım esnasında öğrenciler birbirlerinin haklarına saygı gösterdiler mi?

Evet Hayır Kısmen

.....
.....

3.3.3. Derse katılım sürecinde öğrencilerin tamamı veya bir kısmının etkinliğe katılmayı istememe durumu var mıydı?

Evet Hayır Kısmen

.....
.....

3.4. İLETİŞİM DURUMU

3.4.1. Öğrenciler etkinlikleri yaparken kendilerine söz hakkı verildiğinde düşüncelerini rahat bir şekilde aktarabiliyorlar mı?

Evet Hayır Kısmen

.....
.....

3.4.2. Öğrenciler sorulara açık, anlaşılır cevap verebiliyor mu?

Evet Hayır Kısmen

.....
.....

3.5. DEĞERLENDİRME DURUMLARI

3.5.1. Öğrenciler etkinliklerde onlardan bekleneni yerine getirebildi mi?

Evet Hayır Kısmen

.....
.....

3.5.2. Öğrenciler fiilimsilerin cümle içindeki işlevini öğretmenin yönlendirmesine gerek kalmadan tespit edebildiler mi?

Evet Hayır Kısmen

.....
.....

DERS VE PLANLAMALAR DIŞINDA GELİŞEN DİĞER UNSURLAR

.....
.....

Fiilimsi Konusuna Yönelik Başarı Testi

Sevgili Öğrenciler,

Bu test iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, son 10 yılda Liselere Giriş Sınavlarında fiilimsi konusuyla doğrudan ya da dolaylı olarak ilişkili sorular; ikinci bölümde ise araştırmacının konuyla ilgili hazırladığı açık uçlu kısa cevap sorular yer almaktadır. Tüm bu sorular ile sizin fiilimsi konusundaki akademik başarınız ölçülmek istenmiştir. Bu araştırma tamamen bilimsel amaçlarla hazırlanmıştır. Zaman ayırdığınız için teşekkür ederim.

Arş. Gör. Derya YÜCEL ÇETİN

I.

1. (2022 LGS)

I. Uzmanlar, Fransa’da Toulouse Müzesinde seksen yıldır sergilenen 17 bin yıllık deniz kabuğunu yeniden incelediler.

II. İnceleme sonucunda deniz kabuğunun, türünün en eski üflemeli çalgısı olduğunu keşfettiler.

III. Deniz kabuğu 1931’de Pirenelerdeki bir avcı-toplayıcı mağarasında bulunmuştu.

Numaralanmış cümlelerin anlamca doğru bir biçimde birleştirilmiş hâli aşağıdakilerden hangisidir?

A) Fransa’da sensen yıldır sergilendiği Toulouse Müzesi uzmanları tarafından yeniden incelenen ve bu inceleme sonucunda türünün en eski üflemeli çalgısı olduğu keşfedilen 17 bin yıllık deniz kabuğu 1931’de Pirenelerdeki bir avcı-toplayıcı mağarasında bulunmuştu.

B) 1931’de Pirenelerdeki bir avcı-toplayıcı mağarasında bulunan, türünün en eski üflemeli çalgısı olan ve Fransa’da Toulouse Müzesinde seksen yıldır sergilenen deniz kabuğunu yeniden inceleyen uzmanlar deniz kabuğunun 17 bin yıllık olduğunu keşfetti.

C) Fransa’da seksen yıldır Toulouse Müzesinde sergilenen ve 1931’de Pirenelerdeki bir avcı-toplayıcı mağarasında bulunan deniz kabuğunu yeniden inceleyen uzmanlar, deniz kabuğunun 17 bin yıllık ve türünün en eski üflemeli çalgısı olduğunu keşfettiler.

D) 1931’de Pirenelerdeki bir avcı-toplayıcı mağarasında bulunan ve Fransa’da Toulouse Müzesinde seksen yıldır sergilenen 17 bin yıllık deniz kabuğunu yeniden inceleyen uzmanlar, bu inceleme sonucunda deniz kabuğunun, türünün en eski üflemeli çalgısı olduğunu keşfettiler.

2. (2022 LGS)

Kekova, bu yaz tatilince gezdiğim koylar içinde en güzel olanıydı.

Aşağıdakilerden hangisi anlamca bu cümleye en yakındı?

A) Bu yaz tatilinde gezdiğim Kekova kadar güzel bir koy yok.

B) Bu yaz tatilinde gezdiğim koylardan hiçbiri, Kekova kadar güzel değildi.

C) Kekova, bu yaz tatilinde gezdiğim tek güzel koydu.

D) Kekova, bu yaz tatilinde gezdiğim en güzel koylardan biriydi.

3. (LGS 2021)

“Çok sevdiğim şehirlerden biri olan Erzurum’u bir kez daha gezecek olmaktan mutluluk duyuyorum.” **diyen biriyle ilgili,**

I. Erzurum’dan başka şehirleri de gezmiştir.

II. Erzurum’u ikinci kez gezecektir.

III. Sevdiği başka şehirler de vardır.

yargılarından hangilerine kesinlikle ulaşılır?

A) Yalnız I

B) Yalnız III

C) I ve II

D) II ve III

4. (LGS 2021)

- Tesla’nın bulunduğu dalgalı akım, Edison’un önceden keşfettiği doğru akımdan çok daha üstündü.

- Doğru akım uzun mesafelere aktarıldığında telleri eritiyordu.

Bu iki cümlenin anlamca doğru bir biçimde birleştirilmiş hâli aşağıdakilerden hangisidir?

A) Tesla'nın bulduğu dalgalı akım, Edison'un önceden keşfettiği, uzun mesafelere aktarıldığında telleri eriten doğru akımdan çok daha üstündü.

B) Tesla'nın bulduğu dalgalı akımdan önce Edison'un keşfettiği doğru akım uzun mesafelere aktarıldığında telleri eritiyordu.

C) Tesla'nın bulduğu dalgalı akım uzun mesafelere aktarıldığında telleri erittiğinden, Edison'un önceden keşfettiği doğru akım ondan çok daha üstündü.

D) Tesla'nın bulduğu, uzun mesafelere aktarıldığında telleri eriten dalgalı akım, Edison'un önceden keşfettiği doğru akımdan çok daha üstündü.

5. (LGS 2020)

- Kartepe Kayak Merkezi, yüksekliği 1606 metre olan bir tepenin zirvesinin altında kurulmuştur.
- Kartepe Kayak Merkezi kış aylarında yoğun bir ziyaretçi akımına uğruyor.

Bu iki cümlelin anlamca doğru bir biçimde birleştirilmiş hâli aşağıdakilerden hangisidir?

A) Kartepe Kayak Merkezi yoğun ziyaretçi akımına uğrayan, yüksekliği 1606 metre olan bir tepenin zirvesinin altında kış aylarında kurulmuştur.

B) Yoğun bir ziyaretçi akımına uğrayan Kartepe Kayak Merkezi, kış aylarında yüksekliği 1606 metre olan bir tepenin zirvesinin altında kurulmuştur.

C) Yüksekliği 1606 metre olan tepenin zirvesinin altında kurulan Kartepe Kayak Merkezi, kış aylarında yoğun bir ziyaretçi akımına uğruyor.

D) Bir tepenin zirvesinin altında kurulan Kartepe Kayak Merkezi, yüksekliği 1606 metre olduğundan kış aylarında yoğun bir ziyaretçi akımına uğruyor.

6. (LGS 2020)

Açıklama

Cümlede durum veya zaman bildiren fiilimsiler zarf-fiildir.

Örnekler:

Murat Nehri donunca gençler, üzerinde top oynuyormuş.

zaman bildiren zarf-fiil

Gözlerini kitaptan ayırmadan sorduğum soruya cevap verdi.

durum bildiren zarf-fiil

(I) Yaz aylarında tamamen kuruyan Kara Muğla Deresi'nin yatağını takip ederek Saburhane Meydanı'na ilerliyorum. (II) Saburhane'nin sürprizli sokaklarına doğru yol alırken yüzleri ısıtan neşeli ilkbahar güneşinin ağaçlara can verdiğini hissetmek zor olmuyor. (III) Kim bilir üst üste kaç kat kireç atılmış bembeyaz boyalı evleri keşfetmek için sokak aralarına dalıyorum. (IV) Evlerin ahşap bölümleri, Saburhaneli kadınların titizliğiyle siline siline özgün ve büyümlü bir sanat eserine dönüşmüş sanki.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde zarf-fiil yoktur?

- A) I
B) II
C) III
D) IV

7. (LGS 2019)

“Dedesinin elini öptü.” cümlesinde “öptü” sözcüğü *çekimli fiil*dir ve cümlelin yüklemidir. “Dedesinin öpülesi ellerini hatırladı.” cümlesinde ise “öpülesi” sözcüğü fiil anlamını korumakla birlikte kendisinden sonra gelen ismi nitelediği için *sıfat-fiil*dir.

Buna göre aşağıdakilerin hangisinde sıfat-fiil kullanılmıştır?

- A) Meyvesiz ağaca kimse taş atmaz.
B) Menfaatleri için küçülmeyen insan büyüktür.
C) Hayat ancak yaşayarak tecrübe edilir.
D) Öğrenmenin sınırlarını genellikle kendiniz koyarsınız.

8. (LGS 2019)

Anadolu'yu köy köy dolaşmış bir gezgin olarak Maçka'yı her zaman özlerim.

Bu cümleyi dile getiren kişi için aşağıdakilerden hangisi kesin olarak söylenir?

- A) Anadolu'da en son Maçka'yı gezmiştir.
B) Anadolu'nun dışında başka bir yer dolaşmamıştır.
C) Gezdiği yerler içinde aklında sadece Maçka kalmıştır.
D) Maçka'yı tekrar görmek istemektedir.

9. (LGS 2018)

Teknolojik cihazları hayatımızın her sahasında görmek mümkündür.

Aşağıdakilerden hangisi bu cümlelin bir özelliği değildir?

- A) Eylem cümlesi
B) Olumlu cümle
C) İçinde fiilimsi bulunan cümle
D) Kurallı cümle

10. (LGS 2018)

I. Mutluluğu engelleyen şeylerden biri, çok fazla mutluluk beklemektir.

II. Mutluluk öyle bir servettir ki bölüşüldükçe çoğalır.

III. Bilge ve iyi olmadıkça kimse mutlu olamaz.

IV. İnsan en azla yetindiği zaman mutludur.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerden hangileri anlamca birbirine en yakındır?

- A) I ve III.   B) I ve IV.
C) II ve III.   D) II ve IV.

11. (LGS 2017)

(I) İçinden deniz geçiyorsa yüzlerce kez teşekkür etmelisiniz yaşadığımız şehre. (II) Bu teşekkürü en çok hak eden şehirlerden biri de İstanbul'dur. (III) Gün batımında kıvılcık boyanan Boğaz suları, İstanbul'u bir masal mekânına dönüştürür. (IV) Bu şehirde hayat bu yüzden çok güzeldir.

Bu metinde numaralanmış cümlelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) I. cümle devriktir.
B) II. cümle isim cümlesidir.
C) III. cümle içinde fiilimsi olan cümledir.
D) IV. cümle birden çok yüklemlidir.

12. (LGS 2016)

(I) Yatağımdan doğruldum ve çatlamış dudaklarımı dilimle ıslattım. (II) Masadan, içi yarısına kadar dolu bardağı alıp üç dört yudum su içtim. (III) Pencereden sızan gün ışığı içimi mutlulukla doldurdu. (IV) Dudaklarımdaki gülümseme tüm yüzüme yayıldı.

4-Bu metinde numaralanmış cümlelerin hangilerinde aynı tür fiilimsi kullanılmıştır?

- A) I ve III.   B) I ve IV.
C) II ve III.   D) II ve IV.

13. (LGS 2016)

Dünya medeniyet tarihinin en eski ve gelişmiş medeniyetlerinden biri olan Hititlerin, Anadolu'nun bağrında bıraktığı eserler hâlâ görkemini korumaktadır.

Bu cümleden "Hititler" ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi kesin olarak çıkarılır?

- A) Anadolu'ya nereden geldikleri bilinmemektedir.
B) Anadolu tarihinin bilinen ilk uygarlığıdır.
C) Anadolu'nun kültürel varlığına katkı sağlamışlardır.
D) Bıraktıkları eserler, dünyadaki uygarlıklar üzerinde belirleyici olmuştur.

14. (LGS 2015)

(I) Bambular daha çok tropikal bölgelerde yaşayan çiçekli bitkilerdir. (II) Bambuların bazı türleri çok hızlı büyür. (III) Öyle ki günde bir metre kadar uzayanları vardır. (IV) Bu bitkiler genellikle yıllarca büyüyüp geliştikten sonra çiçek açar.

Bu metinde numaralanmış cümlelerin hangisinde fiilimsi kullanılmamıştır?

- A) I.   B) II.   C) III.   D) IV

15. (LGS 2015)

"Sesin nerde kaldı, her günkü sesin Unutulmuş güzel şarkılar için"

Bu dizelerdeki fiilimsinin türce özdeşi aşağıdakilerin hangisinde vardır?

- A) Bir yer var, biliyorum
Her şeyi söylemek mümkün
B) Yıllardır görmediğimiz kentin
Yürümüşük anısıyla eski cumbalı evlerin
C) Niçin oyun biterken en sonra hatırlanır
Hatıralarımızın en tatlı oyunları
D) Kaç gündür gözlerimi bile kırpmadan
Yağmur altında bir şehre bakıyorum

16. (LGS 2014)

Adını daha çok çocukluğumda duyduğum,

1

yazıları o yıllardan bu yana benden büyük

2

etkiler bırakmış bu adamı, şimdi yakından

3

görüyorum.

4

Bu cümlelerde numaralandırılmış sözcüklerden hangisi fiilimsidir?

- A) 1   B) 2   C) 3   D) 4

17. (LGS 2013)

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde isim-fiil, bir isim tamlaması oluşturmuştur?

- A) Dikkat çekmek için çaba harcadı.
B) Üçümüz de güle oynaya koşuyorduk.

- C) Şiiri okuyuş tarzı hepimizi duygulandırdı.
D) Sabah saatlerinde gelen mektubu defalarca okuduk.

18. (LGS 2013)

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “-acak/-ecek” eki alan sözcük, çekimli fiil görevinde kullanılmıştır?

- A) Çok zormuş buralarda oturulacak ev bulmak.
B) Haftaya bizi ziyarete gelecek o çok sevdiğimiz şair.
C) Şaşkınlıktan söyleyecek söz bulamadık.
D) Gelecek yıl hep birlikte tatile gideriz.

19. (LGS 2013)

Denizdeki adalara harıl harıl yağan gün
1
aydınlığı, insanların üzerine parlamakla

II.

1. Aşağıdaki cümlelerin anlam ilişkilerini dikkate alarak cümleleri uygun fiilimsilerle birleştiriniz ve tek cümle hâlinde yazınız.

- Komşudan bir kadın sesi geliyor.
- Kadının neye bağırdığı anlaşılmıyor.

.....

2. Aşağıdaki cümlede kullanılan fiilimsilerin işlevlerini dikkate alarak cümleyi iki basit cümle biçiminde yazınız.

“Şimdi sana gözlerini dört açtıracak bir havadis vereceğim.”

.....

.....

3. Bu cümlede geçen sıfat-fiil öbeklerinin (sıfat-fiile dönüşen cümlelerin) altını çiziniz.

“Biz, bir susan kıza, bir başı titreyen ihtiyara, bir de karşımızda kabahat işlemiş bir insan vaziyetiyle mahcup ve muhteriz (çekingen) duran çocuğa baktık.”

4. Aşağıdaki cümlelerde yer alan -dık/-dik ekinin cümle içinde hangi işlevde (isim-fiil, sıfat-fiil, zarf-fiil) kullanıldığını cümlelerin yanına yazınız.

- Terimi silmediğim için yüzüm sırlıklam olmuştu. (.....)
- Onu tanıdığımı biliyorum. (.....)
- Tanıdık bir sima görmek içimi ferahlatmıştı. (.....)

2 3
seviniyordu. Orada bir hülya, bir rüya vardı.
İnsanın her zaman özlediği bir hülya.

4

Bu metindeki altı çizili sözcüklerden hangisi fiilimsi değildir?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

20. (LGS 2013)

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde zarf-fiil kullanılmıştır?

- A) Yazar, toplantımıza katılınca çok sevindik.
B) Çalışan, üreten insanın yanında yer aldı.
C) Halkın arasında yaşamış bir yazardır.
D) Öykülerinde insana gösterdiği yakınlık eskimedi.

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Araştırma Sorusu

Türkçe dersinde İşlevsel Dil Bilim Kuramı esas alınarak hazırlanan filimsi etkinliklerine yönelik 8. sınıf öğrencilerinin görüşleri nelerdir?

Okul:

Tarih: ...../...../.....

Başlama ve Bitiş Saati: .....-.....

Sevgili öğrenciler, 8 haftalık bir süre ve 16 saatlik ders dilimi içinde derslerinizde İşlevsel Dil Kuramı esas alınarak hazırlanan filimsi etkinlikleri yapıldı. Türkçe dersinde İşlevsel Dil Bilim Kuramı esas alınarak hazırlanan filimsi etkinliklerine yönelik düşüncelerinizi almak amacıyla yapılan bu görüşme bilimsel bir nitelik taşımaktadır. Görüşmelerimiz ses kayıt cihazları ile de kayıt altına alınacaktır. Görüşme sonunda elde edilen veriler yalnızca araştırmamızın amacı doğrultusunda kullanılacak, kimseyle paylaşılmayacaktır.

Arş. Gör. Derya YÜCEL ÇETİN

Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi

Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı

Görüşme Soruları

1. Türkçe dersinde İşlevsel Dil Bilim Kuramı esas alınarak hazırlanan filimsi konusuna yönelik etkinlik çalışmaları ilginizi çekti mi? Bu konudaki görüşlerin nelerdir?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. Yapılan etkinlikler derse katılımınızı nasıl etkiledi?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. Derste yapılan fiilimsi konusuna yönelik etkinliklerin ilgili konuda akademik başarımı artırdığını düşünüyor musun? Neden?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

4. Derste yapılan fiilimsi konusuna yönelik etkinliklerin yazma becerini geliştirdiğini düşünüyor musun? Neden?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

5. İşlev odaklı fiilimsi öğretimi sonunda ana dilinde anlama ve ana dilde anlatma noktasında gelişme yaşadığını düşünüyor musun? Neden?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Graduate School of Educational Sciences

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ EĞİTİMİ BİLİM DALI

İŞLEVSEL DİL BİLİM TEMELLİ ETKİNLİKLERİN 8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN FİİLİMSİ KONUSUNDAKİ AKADEMİK BAŞARILARINA VE YAZMA BECERİLERİNE ETKİSİ

(THE EFFECT OF VERBAL TEACHING WITH FUNCTIONAL LINGUISTIC THEORY
ON THE ACADEMIC ACHIEVEMENT AND WRITING SKILLS OF 8TH GRADE
STUDENTS)

DOKTORA TEZ ÖNERİSİ

Derya YÜCEL ÇETİN

Danışman: Prof. Dr. Muhsine BÖREKÇİ

Erzurum

Aralık, 2021

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	v
TABLolar DİZİNİ.....	viii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	ix
BİRİNCİ BÖLÜM.....	10
Giriş.....	10
Problem Durumu.....	10
Araştırmanın Amacı.....	12
Araştırma Problemi ve Alt Problemler.....	12
Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar.....	13
Kuramsal Çerçeve.....	13
Türkçe Öğretimi ve Dil Becerileri.....	13
Dil Bilgisi Öğretimi.....	15
İşlevsel Dil Bilim Kuramı.....	15
İlgili Araştırmalar.....	16
Araştırmanın Özgün Değeri.....	19
Araştırmanın Yaygın Etkisi.....	21
Tez Öneri Konusunun Enstitü ve Ana Bilim Dalı Öncelikli Araştırma Alanlarıyla İlişkisi.....	21
İKİNCİ BÖLÜM.....	23
Yöntem.....	23
Araştırma Deseni.....	23
Araştırmanın Çalışma Grubu, Katılımcıları ve Veri Kaynakları.....	26
Nitel Boyut için Katılımcılar ve Veri Kaynakları.....	26
Nicel Boyut için Çalışma Grubu.....	26
Veri Toplama Araçları.....	27
Nicel Veri Toplama Araçları.....	27
Nitel Veri Toplama Araçları.....	27
Araştırma Süreci.....	28
Verilerin Analizi.....	30

Nicel Veri Analizi	30
Nitel Veri Analizi	30
Araştırmacı Rolü	30
İş-Zaman Tablosu.....	30

TABLULAR DİZİNİ

Tablo 1. <i>İşlevsel Dil Bilim Kuramı ile Türkçe Dil Bilgisi Öğretimiyle İlgili Yapılan Çalışmaların İçerik Bilgileri</i>	16
Tablo 2. <i>Dil Bilgisi Öğretimiyle Yazma Becerisini Geliştirmeye Yönelik Deneysel Çalışmalar</i>	19
Tablo 3. <i>Tezin Tümüne Ait İş-Zaman Tablosu</i>	30
Tablo 4. <i>Tezin Birinci Altı Aylık Döneme Ait İş-Zaman Tablosu</i>	31
Tablo 5. <i>Tezin İkinci Aylık Dönemine Ait İş-Zaman Tablosu</i>	31
Tablo 6. <i>Tezin Üçüncü Altı Aylık Dönemine Ait İş-Zaman Tablosu</i>	32
Tablo 7. <i>Tezin Dördüncü Altı Aylık Dönemine Ait İş-Zaman Tablosu</i>	32

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. <i>Müdahale Deseni Araştırma Modeli</i>	25
Şekil 2. <i>Araştırma Sürecinin Aşamaları</i>	28

BİRİNCİ BÖLÜM

Giriş

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, amacı, önemi ve araştırma problemi-alt problemleri ile ilgili bilgiler verilmiştir.

Problem Durumu

Milli Eğitim Öğretim Programlarına Türkçe Dersi Öğretim Programları özelinde bakıldığında sıralanan amaçlar arasında ilk olarak şu maddelerin yer aldığı görülür;

- “• *Dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi,*
- *Türkçeyi, konuşma ve yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanmalarının sağlanması,*
- *Okuma yazma sevgisi ve alışkanlığını kazanmalarının sağlanması,*
- *Duygu ve düşünceleri ile bir konudaki görüşlerini veya tezini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır biçimde ifade etmelerinin sağlanması...*”

Yukarıda verilen maddeler incelendiğinde; 1. sınıftan 8. sınıfa kadar verilen ve haftalık ders saati olarak da hemen hemen diğer tüm derslerden yüksek sayıya sahip olan Türkçe Dersi'nin asıl amacının Türkçeyi bilinçli, doğru ve özenli kullanmak, tüm dil becerilerini geliştirmek ve kendini etkili bir biçimde ifade etmek olduğu görülmektedir. Buradan hareketle hali hazırda verilen eğitimin ve ders kitaplarının bu amaçlara hizmet etmesi beklenmektedir.

Her çocuk dünyaya geldiği aile ve sosyal çevre içerisinde dili edinir. Edindiği dil ailesinin ve çevresinin birtakım özelliklerine göre (eğitim seviyesi, kitap okuma alışkanlığı, ölçünlü dille konuşması vb.) farklılık gösterebilir. Aytaş ve Çeçen (2010), tabii olarak ana dilinin çocuklar tarafından kusursuz bir şekilde öğrenilmesinin çok güç olduğunu dile getirir. Türkçe dersi, okula başlayan her çocuğu dilin doğru ve etkili kullanımıyla tanıştırmak ve onlara dili doğru kullanmayı öğretmeyi amaçlar. Dili doğru ve etkili kullanabilmenin ilk basamağı ise öğrenciye dilin kurallarının yani dil bilgisinin sezdirilmesidir.

Güneş'e göre (2016, s.279) dil bilgisi, metni anlama ve metin üretmenin en önemli anahtarlarıdır. Bu nedenle uzun yıllar öğrencilere dil bilgisini iyi öğretmek anlama ve anlatma becerilerinin geliştirilmesi, dilin doğru kullanılması ve dille ilgili problemlerin çözülmesi

amaçlanmıştır. Ancak bu amaçlar uygulamada sorunları çözmemiş aksine yeni sorunları doğurmuştur. Okullarda öğrencilere peş peşe pek çok kural öğretilmiş ve her kural ayrıntılı bir şekilde alınarak derinlemesine incelenmiştir. Böylelikle dil bilgisi okuldaki en sıkıcı derslerden biri olmuş öğrenciler çok sayıda kural, tanım ve terim ezberlemeye zorlanmıştır.

Dil bilgisi öğretimi sürecinde öne çıkan konulardan bir diğeri, dil bilgisinin diğeri dil becerilerinden bağımsız olarak ele alınıp alınmayacağı hususudur. Dil dizgesi bir bütün olduğundan bu dizgeyi oluşturan parçalar birbirinden bağımsız olarak değerlendirilemez. Dil becerileri ve dil bilgisi birbirinden farklı alanlar gibi görünse de aynı yapının parçalarıdır (Azizoğlu & Okur, 2021, s. 63). Türkçe Öğretimi ile dil becerilerinin geliştirilmesi ve Türkçenin doğru ve etkili kullanılması hedefleniyorsa mutlaka doğru yöntemle yapılacak bir dil bilgisi öğretimine başvurulmalıdır.

Sağır'a göre (2002, s.7) doğru anlamak ve anlatmak ancak dil bilgisi etkinlikleriyle sağlanabilir. Fakat bu etkinliklerden kasıt dil bilgisel kuralları sıralayıp ezberletmek değil, her bir dil bilgisel biçim birimin işlevinin sezdirilmesi ve anlatıma katkısının vurgulanmasıdır. Bu sayede hem etkili bir dil bilgisi öğretimi gerçekleşmiş hem de başarılı bir Türkçe öğretimi gerçekleşmiş olur.

Yukarıda farklı araştırmacılar tarafından da dile getirildiği üzere dil bilgisi öğretimin amacı salt kural yığını ezberletmekten ziyade dil becerilerinin geliştirilmesidir. Bu amaç doğrultusunda, dil becerisi kazandırmaya yönelik etkinliklerden bağımsız olmayacak şekilde yapılan dil bilgisi öğretiminin öğrencilerinin başarı ve becerilerini olumlu yönde etkileyeceği aşikardır.

Türkçe öğretiminde sorunlar sadece dil bilgisi öğretiminde değildir. Dil becerilerinin geliştirilmesi için yapılan etkinliklerde de birtakım problemler yaşanmaktadır. Tez konusunun alt bileşeni olan yazma becerisine yönelik verilen eğitim incelendiğinde, yazma çalışmalarının genellikle biçim ve içerik bilgileriyle sınırlı kalarak dil bilgisi ve yazılı anlatım kurallarının bilgi aktarma amacıyla öğretildiği; yazma uygulamalarının düşünmeyi kısırlaştıran bir atasözü, özdeyiş ya da özlü bir sözün imla ve dil bilgisi kurallarına göre açıklanmasının istendiği, üretilen metinlerin değerlendirmesinde ise yazının biçimsel güzelliğine, yazım kurallarına uygunluğuna bakıldığı bu alanda çalışanlar tarafından bilinen bir durumdur (Gündüz & Şimşek, 2012).

Tüm bu bilgiler ışığında bakıldığında dil bilgisi ve dil becerisi geliştirmeye yönelik verilen eğitimde birtakım sorunlar olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, öğrencilerin öğrenmede zorlandığı konulardan biri olan filimsilerin işlevsel olarak öğretilmesi

öğrencilerin hem akademik başarılarında hem de yazma becerilerindeki etkisini test edecek olan bu çalışmanın Türkçe Öğretimi'ne önemli bir katkı sağlama potansiyelinin bulunduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, İşlevsel Dil Bilim Kuramı esas alınarak planlanan fiilimsi öğretiminin 8. sınıf öğrencilerinin akademik başarı ve yazma becerisine etkisini belirlemektir. Belirlenen bu asıl amaç çerçevesinde İşlevsel Dil Bilim Kuramı'nın fiilimsi öğretimi özelinde ortaokul 8. sınıf öğrencileri için uygulanabilirliğini ortaya koymak aynı zamanda uygulama aşamasında ve sonrasında öğrencilerin görüşlerini alarak nicel testlerle elde edilen verileri açıklamak hedeflenmiştir.

Araştırmada hem etkinlik planları geliştirmek hem de bu etkinliklerin hedef kitle üzerindeki etkisi test edilmek istendiğinden iç ve dış geçerlilik konusunda açık bırakmamak amacıyla karma araştırma yaklaşımı tercih edilmiştir. Karma araştırma yaklaşımları ile nitel ve nicel araştırma yaklaşımları belli bir amaç doğrultusunda bir arada kullanılır. Bu sayede, bir araya getirilen yaklaşımların birinin zayıf tarafları bir diğ erinin güçlü yanları ile giderilebilir.

Fiilimsi konusuna yönelik etkinliklerin geliştirilme aşamasında doküman analizi ve görüşme yapılarak veri toplanacak ve etkinlikler, elde edilen verilerin analizi sonucunda tasarlanacaktır. Hazırlanan etkinliklerin uygulanması öncesinde, sırasında ve sonrasında katılımcılardan nicel ve nitel veriler toplanacaktır. Araştırmada, uygulanacak nicel testlerden elde edilen bulguların gözlem ve görüşme formlarından elde edilen bulgularla açıklanması hedeflenmiştir.

Bu amaçlar doğrultusunda araştırma sürecinde yanıt aranan temel araştırma sorusu ve buna bağlı olarak oluşturulan alt problemler aşağıda verilmiştir.

Araştırma Problemi ve Alt Problemler

Araştırmanın temel problemi: 'İşlevsel Dil Bilim kuramı temel alınarak hazırlanan fiilimsi etkinliklerinin 8. sınıf öğrencilerinin akademik başarısına ve yazma becerilerine etkisi nedir?' olarak belirlenmiş ve bu temel problemin yanıtını bulmak amacıyla öncelikle aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır:

1. 8. Sınıf öğrencilerine İşlevsel Dil Bilim Kuramı temele alarak ne tür etkinlikler planlanabilir?

- a) İşlevsel Dil Bilim Kuramı ile dil bilgisi öğretimi yapılırken nelere dikkat edilmelidir?
  - b) Hali hazırda 8. Sınıfta fiilimsi konusu nasıl öğretilmektedir?
  - c) Daha önce yapılmış İşlevsel Dil Bilim Kuramı kullanılarak dil bilgisi öğretimine yönelik çalışmalar var mı?
2. İşlevsel Dil Bilim temele alınarak fiilimsi etkinliklerinin uygulandığı deney grubu öğrencileri ile fiilimsi konusunun işleyişine müdahale edilmeyen kontrol grubu öğrencilerinin akademik başarı bağlamında;
    - a) Ön testleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
    - b) Kendi içlerinde ön test ile son testleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
    - c) Ön testleri kontrol edilerek son testleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
  3. İşlevsel Dil Bilim temele alınarak fiilimsi etkinliklerinin uygulandığı deney grubu öğrencileri ile fiilimsi konusunun işleyişine müdahale edilmeyen kontrol grubu öğrencilerinin yazma becerisi bağlamında;
    - a) Ön testleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
    - b) Kendi içlerinde ön test ile son testleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
    - c) Ön testleri kontrol edilerek son testleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
  4. İşlevsel Dil Bilim temele alınarak fiilimsi etkinliklerinin uygulandığı deney grubu öğrencileri ile fiilimsi konusunun işleyişine müdahale edilmeyen kontrol grubu öğrencilerinin akademik başarılarının kalıcılığı arasında anlamlı bir fark var mıdır?
  5. Deney grubu öğrencilerinin İşlevsel Dil Bilim Kuramı temel alınarak hazırlanan fiilimsi etkinlikleri hakkındaki görüşleri nelerdir?
  6. Hazırlanan fiilimsi etkinlikleri uygulanırken yapılan gözlemler ve söz konusu etkinlikler uygulandıktan sonra görüşmelerden elde edilen nitel bulgular, deneysel uygulamanın neticesinde elde edilen nicel bulguları ne düzeyde açıklamaktadır?

Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar

Bu bölümde araştırma konusu ile ilgili kuramsal çerçeve, araştırma konusuyla ilgili araştırmalar, araştırmanın özgün değeri ve yaygın etkisi hakkında bilgiler verilip tez öneri konusunun enstitü ve ana bilim dalı öncelikli araştırma alanlarıyla ilişkisi açıklanacaktır.

Kuramsal Çerçeve

Türkçe Öğretimi ve Dil Becerileri

Eğitim bireyin doğuştan gelen özelliklerini geliştiren; bilgi, beceri ve alışkanlık kazanmasını sağlayan önemli faktörlerden biridir. Öğrencilerin kendilerini bilişsel, sosyal ve

duygusal yönden geliştirmeleri, etkili iletişim kurabilmeleri, farklı seviyelerde bulunan dil becerilerini geliştirebilmeleri; ana dillerini doğru ve dilin inceliklerine hâkim bir şekilde kullanabilmeleri ile mümkündür. Bu da ancak Türkiye'deki öğrenciler için Türkçe Öğretimi ile sağlanmaktadır (Özatalay, 2007).

Geçmişten günümüze Türkçe Öğretim Programları incelendiğinde nicelik olarak farklılık olsa da nitelik olarak aynı amaçların sıralandığı görülür:

- ✓ Anlama gücünün ve anlatma becerisinin geliştirilmesi,
- ✓ Türk Dili bilincinin geliştirilmesi,
- ✓ Sözcük dağarcığının geliştirilmesi ve dil bilgisinin kavratılması,
- ✓ Okuma yazma sevgisi ve alışkanlığının kazandırılması.

Türkçe dersi bilgi vermekten ziyade beceri geliştirmeyi hedefleyen bir derstir. Beceri; öğrencilerde öğrenme süreci içerisinde geliştirilmesi ve yaşama aktarılması hedeflenen bilgi ile performans içeren kabiliyetler olarak tanımlanabilir (Kan, 2006). Dört temel dil becerisi, anlama ve anlatma becerileri olarak iki grupta ele alınır. Anlama becerileri okuma ve dinleme, anlatma becerileri ise konuşma ve yazmadır. Anlama ve anlatma becerileri gelişmiş bir bireyin Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisi de gelişmiş demektir (Hezen, 2009).

Yazma Becerisi.

Yazma becerisi; kalem tutma, harfleri yazma, ön bilgileri harekete geçirme, zihinde düzenleme, metinleştirme, gözden geçirme gibi birtakım alt becerilerin bir araya getirilmesiyle oluşur (Güneş, 2016, s. 156). Yazma becerisi el ve göz eğitimine dayanmakla birlikte uzun süreli bir alıştırma gerektirir. Bu nedenle yazma etkinliği; hem düşünme aracı hem de düşünce, hayal ve duyguları en etkili şekilde ifade edebilmek için sembol ve işaretleri belli bir kurala göre düzenleme becerisidir (Gündüz & şimşek, 2012).

Öğrencilerin yazma becerilerinin gelişmesi diğer dil becerilerinin de geliştirilmesi ile doğru orantılıdır. Dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerileri birbirlerini izler ve becerilerin birindeki gelişim diğerini olumlu etkileyip öğrencinin başarısını artırır (Arıcı, 2020, s.91).

Yazma becerisini geliştirmek Türkçe öğretiminin amaçlarından biridir. Ancak bu beceriyi geliştirirken verilen eğitim sürecinde öğrencilerin yaşadığı birtakım problemler süreci olumsuz etkilemektedir. Bunlar; dikkati toplayamama sorunları, yazının kağıda yerleştirilmesiyle ilgili sorunlar, aşamalandırma sorunları, dil dorunları ve motorsal sorunlar olarak gruplandırılabilir (Kardaş, Esendemir, & Kardaş, 2021). Dile getirilen bu sorunlar arasında dil sorunları önemli bir yer tutar. Çünkü öğrencinin duygu ve düşüncelerini bir araya

getirip yorumlayamama, söz dizimi ve cümle yapısıyla ilgili sorunlar, kelime dağarcığının yetersiz kalması, anlamlı cümleler oluşturamama gibi bir çok problemi dille ilgili sorun olarak değerlendirebiliriz. Bu da dil sorunları aşılmadıkça yazma eğitiminin mümkün olamayacağını göstermektedir.

Dil Bilgisi Öğretimi

Dil bilgisi, dil dizgesi içerisinde diğer dil becerilerini yöneten konumdadır. Bunun sebebi, anlama ve anlatma süreçlerinde okunan, duyulan veya oluşturulan tüm sözceler dil bilgisellik niteliği taşımak zorunda olmasıdır. Dil bilgisellikten yoksun sözceler ne iletişim değeri taşır ne de belli bir işlevselliğe de sahip olabilir. Dil becerileriyle daima etkileşim içinde olan dil bilgisi, dilin işleyişindeki rolünü yerine getirebilmesi için doğasına uygun yöntemlerle öğretilmelidir (Bayat, 2021, s.176). Her dilin kendine özgü bir doğası vardır. Bu nedenle bir dil öğretilirken o dilin doğası çok iyi bilinmeli ve ona göre bir öğretim gerçekleştirilmelidir.

Dil bilgisi öğretiminde geçmişten günümüze çeşitli yaklaşım ve modeller benimsenmiştir. Bunlar alanda çeşitli yöntem ve teknikleri gündeme getirmiştir (Güneş, 2013). Bu tez araştırmasında da İşlevsel Dil Bilim Kuramı benimsenmiş Türkçe bu yaklaşımla ele alınmıştır.

İşlevsel Dil Bilim Kuramı

Frei'a göre (1989) dildeki bir durumu ele alan dil bilgisi uzmanının tökezlediği ilk engel doğru-doğru değil ayrımıdır. Doğru nedir? Yanlış nedir? Bu kavramlar hiç net değildir. Birçok yazar doğruyu toplumsal norma uygunluğu ile tanımlar. Doğru dil ile kastedilen çoğunluğun istediği dildir. Dil yanlışı da bu normdan yani sözcük ve biçimlerin iç değerlerinden sapmalardır. Bu normcu anlayıştır ve genel kullanım kurallarını ele alan kuralcı dil bilgisini ifade eder. Bu anlayışın karşısında işlevselci anlayış yer alır. İşlevselci anlayışa göre dil olgularının doğruluğu, işlevi yerine getirme durumunun uygunluğuna bağlıdır.

Fransa'da özellikle A. Martinet tarafından sürdürülen işlevselcilik anlayışı, dil bilimine ait bir çözümleme yöntemidir. İşlevsel dil bilim, dil sistemi içindeki öğeleri ve bu öğeler arasındaki ilişkileri bildirişimdeki işlevleri açısından açıklamayı hedefler (Kıran, 1986).

İşlevsel araştırma paradigmasında dil her şeyden önce bir sosyal etkileşim aracıdır ve insanoğlunun iletişimsel yetisinin bütünleşmiş bir parçadır. Bu nedenle dil etkinliği sadece kurallar, normlar ve uzlaşmalar tarafından belirlenen bir biçimde yapılandırılmış olmakla yetinmez. Aynı zamanda iletişimsel amaçları gerçekleştirmeye hizmet eder ve dil

kullanımından yararlanmanın en az iki kişiyi gerektirmesi bakımından işbirlikçi bir yapıdadır. Bu amaç doğrultusunda kullanılan araçlar dilsel anlatımlar olarak adlandırılır; dilsel anlatımlar da anlambilim, sesbilim, biçimbilim ve sözdizim kurallarıyla (dilbilgisi kurallarıyla) yapılandırılır (Schaaik, 1998).

Karaağaç'a göre (2012) işlevsel dil bilim, dilleri betimlemeyi amaçlayan dil bilim alanıdır. İşlevsel betimleme, bir dilin özelliklerini belirleyerek o dili diğer dillerden ayıran yönünün ne olduğunu göstermeyi hedefler .

Fiilimsi

Türkçe Öğretim Programı incelendiğinde fiilimsi konusunun 8. sınıf okuma kazanımlarından söz varlığı başlığı altında şu ifadeyle verildiği görülür:

“T.8.3.9. Fiilimsilerin cümledeki işlevlerini kavrar.

Fiilimsilerin türleri fark ettirilir. Ekler ezberletilmez.”

Kazanım ifadesinde de belirtildiği gibi fiilimsilerin cümledeki işlevlerinin kavratılması ve türleri arasındaki farkın sezdirilmesi ancak eklerin ezberletilmemesi gerekmektedir. Bu tez araştırmasıyla yapılması planlanan fiilimsi öğretimi tam olarak bu amaca hizmet etmektedir.

İlgili Araştırmalar

Aşağıda İşlevsel Dil Bilim ile Türkçe dil bilgisi öğretimi ve dil bilgisi öğretimi ile yazma becerisi geliştirmeye yönelik olarak yapılmış araştırmalar aşağıda tablolar halinde sunulmuş ardından tablolardan hareketle yorumlanmıştır.

Alanyazın incelemesi yaparken dikkat edilen hususlar şunlardır:

- Çalışmaların araştırma konusuyla ilgili olması,
- Dil bilgisi öğretimi ile yazma becerisini geliştirmeye yönelik olan çalışmaların deneysel yöntemlerle yapılması,
- Çalışmaların 2001-2021 yılları arasında yapılmış olması,
- Çalışmaların tam metnine ulaşılabilir olması,

İşlevsel Dil Bilim Kuramı ile Türkçe dil bilgisi öğretimiyle ilgili yapılan deneysel çalışmalar Tablo 1’de gösterilmiştir:

Tablo 1. *İşlevsel Dil Bilim Kuramı ile Türkçe Dil Bilgisi Öğretimiyle İlgili Yapılan Çalışmaların İçerik Bilgileri*

No	Araştırmacı	Tarih	Başlık	Amaç	Sonuç
1	Mehman Musaoğlu	2003	Türkçe'nin İşlevsel Dilbilgisi ve Metin Kompozisyonu	Bu araştırmanın amacı Türkçenin İşlevsel Dil Bilgisini betimlemek ve metin dil bilimsel	Araştırmanın sonunda, Türkçe'de sözdizimsel- metindilbilimsel oluşum veya birim olarak betimlenen parselyatikli

			görünümünü ortaya koymaktır.	yapılanmaların, yer aldığı metinleşmelerdeki diğer metin bileşenleriyle hem üst-, hem de artgönderimsel bağdaşıklık oluşturduğu gözlemlenmiştir. Bu bağlamda Türkçe'nin uygun bir işlevsel dilbilgisinin, sözdizimsel-biçimbilimsel ve sesbilgisel sesbilimsel nitelikli alanlarının, sadece "sözcüksel ve sözcük türetimsel bölgeleriyle" etkileşimliğine dayalı bir düzenlenmesi yetersiz olacağı görülmüştür.	
2	Ali Göçer	2008	Türkçe Dil Bilgisi Öğretiminde Çözümleme Yönteminin Kullanılması	Bu araştırmada, çözümleme yönteminin dil bilgisi öğretimi çalışmalarında sağlayacağı katkının betimlenmesi amaçlanmıştır.	Araştırmanın sonucunda, Tümevarım yönteminin dil bilgisi öğretiminde en çok tercih edilen yöntemlerden biri olduğu ve çözümleme çalışmalarının da tümevarım yönteminin bütünlüycisi olduğu saptanmıştır. Bu yöntem sayesinde de öğrencilerin cümlede bulunan dil bilgisel yapıların işlevlerini sezmeleri ve içselleştirmelerinin mümkün olduğu dile getirilmiştir.
3	G. Songül Ercan- Özge Can Bakırlı	2009	Türkçede Özne Belirtme ve Özne Yükleme: İşlevsel Dilbilgisi Çerçevesinde Bir Çalışma	Bu araştırmanın birinci amacı, temel alınan "İşlevsel Dilbilgisi Modeli" bireylerin iletişimlerinde temel olan dilsel anlatımların betimlenmesinde, biçimi göz ardı etmeden, çevremizde var olan her şeye gönderimde bulunan "olay durumları"nın işlevsel bakış açısıyla incelemek; ikinci amacı ise olay durumunun sunulmasında çıkış noktası olarak belirlenen Özne, "İşlevsel Dilbilgisi" yaklaşımı göz önüne alınarak sözdizimsel ve anlambilimsel düzlemde gerçekleşen bir dil olgusu olarak incelenmek; Özne Yükleme ve Özne Belirtmenin Türkçedeki gerçekleşme düzlemlerini belirlemektir.	Araştırmanın sonucunda Özne Belirtme'nin Türkçede boş belirtme, eylem çatısı, Özneye çapraz gönderme yapan adılar olmak üzere dört yolla gerçekleştiği saptanmış, Türkçede Özne oluşumunun açık belirtme, özel konum ya da konum dizilişleri ile gerçekleşmesi ise söz konusu olmadığı görülmüştür.
4	Ahmet Benzer	2010	İşleve Dayalı Dil Bilgisi: Türkçede Tahmin ve İhtimal Anlatımları	Araştırmada dil bilgisi kitaplarından faydalanılarak Türkçede tahmin ve ihtial anlatımlarının cümle üzerinden sözcük ve ek düzeyinde tespit edilmesi amaçlanmıştır.	Bu araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, Türkçenin bağlamı dikkate alan ve çeşitli anlam değerlerini yansıtan yapılarının tespit edilerek Türkçenin işleve dayalı dil bilgisi kitabının oluşturulması gerekmektedir. Bu sayede anlamın aktarılmasını salayan kelime ve eklerin işlevleri daha net görülebilecektir.
5	Adem İşcan	2007	İşlevsel Dil Bilgisinin Türkçe Öğretimindeki Yeri	Bu araştırmanın amacı, Türkçe dil bilgisinin işlevsel yönleri üzerinden konu ile ilgili değerlendirme yapmaktır.	Araştırmada, dil öğretiminde dil bilgisinin işlevsel yönünü ön plana çıkaran metotların kullanılması, özellikle Türkçe dil bilgisi öğretiminde sağlıklı ve kalıcı sonuçlara ulaşmamızı sağlayacağı sonucuna varılmıştır.

6	Muhsine Börekçi- Yusuf Tepeli	2013	İşlevsel Dilbilim Yaklaşımıyla Türkçede Sözcük Türlerine Üzerine	Bu çalışmada işlevsel yaklaşımla sözcük türlerinin tartışılması amaçlanmıştır.	Araştırmanın sonunda; her dilde olduğu gibi Türkçenin de kendine özgü yapısal özellikleri olduğu, bu özelliklerin sözcüklerin sınıflandırılmasında ve değerlendirilmesinde dikkate alınması gerektiği, Türkçe sözcük türleri bakımından sanıldığı kadar belirsiz olmadığı ancak inceleme düzeylerinin iyi belirlenmesi, sözlüksel olan ile sözdizimsel olanın birbirine karıştırılmaması gerektiği vurgulanmıştır.
7	Zeynep Yurttaş Kuşdoğan	2019	İşlevsel Dil Bilgisi Öğretimiyle İlgili Öğretmen Görüşleri	Bu çalışmanın amacı, orta okulda görev yapan Türkçe öğretmenlerinin işlevsel dil bilgisine yönelik görüşlerini belirlemektir.	Araştırmanın sonucunda; İşlevsel dil bilgisi öğretimine dair öğretmenlerin bilgi sahibi olduğu gözlemlenmiş, öğretmenler işlevsel dil bilgisi öğretiminin metin aracılığıyla, somut etkinliklerle, sorulardan yararlanarak, konuların sezdirilmesiyle gerçekleştirilmesi gerektiğine inandığı saptanmıştır.
8	Sevtap Arslan	2020	Türkçe Eğitiminde Metin Temelli İşlevsel Dil Bilgisi Öğretimi: Bir Eylem Araştırması	Bu çalışmada; Türkçe eğitiminde dil bilgisi öğretiminin metinlerden hareketle işlevsel bir şekilde gerçekleştirilmesinin sağlanması amaçlanmıştır.	Araştırma sonucunda, metin temelli işlevsel dil bilgisi öğretimine yönelik olarak planlanan derslerin, öğrencilerin dil bilgisi konularını kavramalarını kolaylaştırdığı ve temel dil becerilerinin gelişmesine katkı sağladığı fark edilmiştir. Buna ek olarak işlevsel dil bilgisi öğretimi çalışmalarında tercih edilen metnin niteliğinin, dil bilimsel konunun özelliklerinin, kullanılan yöntem ve tekniklerin süreçte etkili olduğu belirlenmiştir.

İşlevsel Dil Bilim Kuramı ve buna bağlı olarak İşlevsel Dil Bilgisi’nden faydalanılarak Türkçe dil bilgisi öğretimine yönelik yapılmış çalışmalar Tablo 1’de sunulmuştur. Tablo 1 incelendiğinde yapılan çalışmalarda konunun genellikle kuramsal olarak ele alındığı (Benzer, 2010; Börekçi & Tepeli, 2013; Ercan & Can Bakırlı, 2009; Göçer, 2008; İşcan, 2010; Kuşdoğan, 2019; Mehmanoğlu, 2003) görülmüştür. İncelenen tüm çalışmaların sonuçları dil bilgisinin işlevsel şekilde öğretilmesi gerektiğini vurgulamaktır. Bu konuda yapılmış son çalışmalardan biri olan “Türkçe Eğitiminde Metin Temelli İşlevsel Dil Bilgisi Öğretimi: Bir Eylem Araştırması”, 6. sınıfların örneklem olarak seçildiği uygulamalı bir doktora tezidir (Arslan, 2020). Yapılacak bu tez araştırmasına yöntem olarak en yakın görünen bu araştırmanın sonucunda, dil bilgisinin işlevsel bir şekilde öğretilmesinin öğrencilerin dil bilgisini konularını daha iyi kavramasına ve dil becerilerine geliştirmesine katkı sağladığı saptanmıştır.

Araştırmanın ikinci bileşenini oluşturan dil bilgisi öğretimiyle yazma becerisini geliştirmeye yönelik çalışmalar Tablo 2’de sunulmuştur:

Tablo 2. *Dil Bilgisi Öğretimiyle Yazma Becerisini Geliştirmeye Yönelik Deneysel Çalışmalar*

No	Araştırmacı	Tarih	Başlık	Amaç	Sonuç
1	Muhammet Raşit Memiş	2017	Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Sürecinde Kullanılmak Üzere Geliştirilen Dil Bilgisi Materyallerinin Akademik Başarı ve Yazma Becerisi Üzerindeki Etkisi	Bu araştırmanın amacı, zarf konusu özelinde animasyonla zenginleştirilmiş öğretim materyallerinin yabancı dil olarak Türkçe öğrenen bireylerin akademik başarısına etkisi olup olmadığını ve uygulama sonunda öğrencilerin yazma sırasında öğrendiklerini kullanma noktasında gruplar arasında herhangi bir değişime yol açıp açmadığını ortaya koymaktır.	Araştırma sonuçlarına göre; araştırmacı tarafından geliştirilen öğretim materyalleriyle zarfları öğrenen öğrencilerin son test puanlarının herhangi bir müdahalede bulunulmayan kontrol grubunun puanlarından daha yüksek olduğu ve gruplar arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmüştür. Araştırmada elde edilen bir diğer sonuca göre; deney grubu öğrencilerinin yazılı anlatımlarında kullandıkları zarf sayısı kontrol grubu öğrencilerine göre daha fazladır.

Tablo 2’de dil bilgisi öğretimiyle yazma becerisini geliştirmeye yönelik sadece bir çalışma olduğu görülmektedir. Memiş (2017) tarafından yapılan bu çalışmada araştırmacının geliştirdiği dil bilgisi materyallerinin yazma becerisine olumlu yönde etki ettiği vurgulanmıştır. Yapılan alanyazın incelemesi sonucunda, dil bilgisi öğretimiyle yazma becerisi yakından ilgili olduğu halde bu alanda büyük bir açık olduğu görülmüştür.

Araştırmanın Özgün Değeri

Türkoloji’nin önemli isimlerinden Muharrem Ergin (1976), aydın bir birey olmanın şartını şöyle açıklar

“Aydın insan kendi dilini iyi kullanan insan demektir. Hayatta başarının ilk şartı da, kullandığı dile hakkıyla vâkıf olmak, onu iyice bile bile kullanmaktır. Onun içindir ki her millette bütün öğretimin temeli millî dilin öğretimidir. Hiçbir millet, çocuklarının yalnız çevrede öğrendiği pratik bir dil ile yetinmez. Her millet onları ayrıca okullarında kendi milliî dilin yapısını iyice belleten bir dil bilgisi öğretiminden geçirir. Böylece diğer bütün derslerin ve hayatta her sahadaki başarının temel şartı sağlanmış olur. (s.10)”

Öğrenciler, ana dillerini dil bilgisini öğrenmeden de edinip günlük hayatlarında meramını anlatacak kadar kullanabilmektedir. Fakat ana dili eğitiminde amaç, bireyin ana dilini kusursuz bir şekilde anlaması ve kullanabilmesi için dilin kurallarını doğru öğrenmesi, çeşitli etkenlerden kaynaklanan dil yanlışlarından korunabilmesidir. Bunun için de bir dil bilgisi eğitimine ihtiyaç vardır (Aytaş & Çeçen, 2010).

Dil bilgisi, dil becerilerinin geliştirilmesinde öğretimin ayrılmaz bir parçasıdır (Hutchinson, McCavitt, Rude, & Vallow, 2002). Dil bilgisi öğretimi, dille ilgili bilgilerin aktarıldığı, anlama ve anlatma becerileriyle birlikte, bu alanları destekleyen, açıklayan ve örgütleyen öğretim etkinliklerini içerir. Dolayısıyla dil bilgisi öğretiminin diğer dil becerilerinden ayrı ele alınması düşünülemez (Erdem & Çelik , 2011). Türkçe Öğretim Programları incelendiğinde 2019 Türkçe Öğretim Programı'nda temel dil becerileri yanında dil bilgisi öğretimine ayrı bir başlık açılmadığı dikkati çeker. Söz konusu programın temel dil becerilerine göre kazanım tabloları incelendiğinde dil bilgisi konularının beceri alanlarının içerisinde verildiği görülür. Bunun nedeni dil bilgisi konularını öğretmenin artık bir amaç değil araç olarak görülmesi gerektiği düşüncesidir.

Dil bilgisi öğretimi amacına ve işlevine uygun olarak yapıldığı takdirde dilin doğru ve etkili kullanılması hususunda oldukça önemli bir yere sahiptir. Kurallar yığını olarak veya dil becerileriyle ilişkilendirilmeden verilen dil bilgisi öğretimi Türkçe Öğretim Programı özel amaçlarına hizmet etmekten uzaklaşmaktadır.

Bu araştırmada İşlevsel Dil Bilim Kuramı ile dil bilgisi konularından fiilimsi öğretiminin hem öğrencinin başarısına hem de yazma becerisine etkisi test edilecektir. İşlevsel Dil Bilim Kuramı ile dil bilgisi öğretiminde amaç öğrencinin dil bilgisi yapılarının işlevlerini sezmesi ve dili doğru kullanabilmesidir. Türkçenin yapısal olarak büyük zenginliği olan fiilimsilerin sadece morfem boyutunda ezberletilmeden cümle içindeki yeri ve önemi kavratılması son derece önemlidir. Bu sayede öğrenci kendini ifade ederken kurduğu cümleler daha nitelikli olacak ve yazma becerisi gelişecektir. Bu tez araştırması, Türkçe Öğretim Programı'nın "Dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi; Türkçeyi, konuşma ve yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanmalarının sağlanması; duygu ve düşünceleri ile bir konudaki görüşlerini veya tezini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır biçimde ifade etmelerinin sağlanması" özel amaçlarıyla aynı gayededir.

Bu tez araştırmasının bir diğer amacı ise öğrencinin ilgili alandaki başarısını arttırmadır. Yapılacak fiilimsi öğretimi ile öğrencinin kalıcı olarak başarısının artacağı düşünülmektedir. Dil bilgisi konuları içinde hem geniş bir yeri olan hem de anlaşılması görece daha zor olan fiilimsilerin işlevine uygun bir şekilde kavranması, öğrencilerin gireceği sınavlardaki ilgili alana yönelik başarısını arttıracaktır. Hatta sadece ilgili alanla sınırlı kalmayıp dolaylı olarak -anlama ve anlatma becerisini de geliştireceğinden- genel anlamda akademik başarısına olumlu yönde etki edeceği düşünülmektedir.

Alanyazın incelendiğinde İşlevsel Dil Bilim Kuramı'nın dil bilgisi öğretiminde kullanılması gerektiğine dair kuramsal çalışmalar dikkati çekmiştir. Fakat bu kuramın etkililiğinin deneysel olarak test edildiği çalışma çok azdır. Bu tez araştırmasında Türkçe gramerin önemli ve hacimli konularından fiilimsiler İşlevsel Dil Bilim Kuramı ile öğretilerek öğrencilerin başarısına ve yazma becerisine etkisi test edilecek ve bu sayede söz konusu kuramın işe yararlılığı kanıtlanmış olacaktır. Bu yönüyle araştırmanın alandaki büyük bir boşluğu dolduracağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Yaygın Etkisi

Bu araştırma tamamlandığında İşlevsel Dil Bilim Kuramı ile fiilimsi öğretiminin araştırma kapsamındaki 8. sınıf öğrencilerinin başarısı ve yazma becerilerinde olumlu yönde değişimler olacağı düşünülmektedir. Araştırma başlamadan BAP Lisansüstü Tez Projesi'ne başvuruldu ve başvuru olumlu sonuçlanarak araştırman desteklenmesine karar verildi. Bunun sebebi, araştırmanın ulusal düzeyde Türkçe Dil Bilgisi'ni işlevsel olarak öğretme ve kullanma hususunda etkililiği kanıtlanmış etkinlik planlarının geliştirilecek olmasıdır.

Araştırma bittikten sonra araştırmanın tamamı SSCI kategorisinde bir dergide yayımlanmak üzere düzenlenecektir. İşlevsel Dil Bilim Kuramı ile fiilimsi öğretiminin yeni akademik çalışmalara da öncü olacağı düşünülmektedir. Fiilimsi konusunda etkililiği görüldüğü takdirde dil bilgisinin diğer tüm konularında da İşlevsel Dil Bilim Kuramı esas alınarak deneysel çalışmalar yapılabileceği görülmüş olacaktır. Türkçe Dil Bilgisi'nin tüm konularına bu kuramın uygulanması neticesinde ulaşılabilecek olumlu yöndeki sonuçlarla Milli Eğitim Bakanlığı ile görüşmeler yapılabilir. MEB ile yapılan görüşmelerde, bilimsel veriler ışığında geleneksel dil bilgisi öğretimi anlayışından işlevsel dil bilgisi öğretimi anlayışına geçişin adımları atılabilir.

Tez Öneri Konusunun Enstitü ve Ana Bilim Dalı Öncelikli Araştırma Alanlarıyla İlişkisi

Bu araştırma, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü ve Milli Eğitim Müdürlüğü arasında yapılan işbirliği çalışmaları sonucunda mevcut ulusal politikalar ve eğilimler ile eğitim araştırmalarındaki uluslararası boyutta güncel eğilimler göz önünde bulundurularak belirlenen “Eğitim Bilimleri Enstitüsü Öncelikli Araştırma Alanları” ve “Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Öncelikli Araştırma Alanları”ndan ikişer tanesi ile yakından ilişkilidir.

Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün Öncelikli Alanları:

“Güncel öğretim yöntem, teknik ve modelleri geliştirme, değerlendirme ve uygulamaya yönelik çalışmalar”

Tez araştırması ile işlevsel dil bilgisi öğretimi anlayışıyla yapılacak fiilimsi öğretiminin başarıya ve yazma becerisine etkisi test edilecektir. Bunun sebebi, geleneksel dil bilgisi öğretimi anlayışının öğrencilerin dil bilgisi konularını öğrenme ve işlevine uygun kullanma hususunda yetersiz görülmesidir. Güncel bir kuram olan İşlevsel Dil Bilim esas alınarak etkinlik planları geliştirilecek ve hedef kitleye uygulanacaktır.

“Bütün eğitim kademelerinde öğrencilerde gözlenen düşük akademik başarı, ilgi ve motivasyonunu geliştirmeye yönelik araştırmalar.”

Tez araştırmasının ana amaçlarından biri, 8. Sınıf öğrencilerinin fiilimsi konusundaki başarısını artırmaktır. Bu anlamda, tezin amacının Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün belirlemiş olduğu yukarıda verilen öncelikli alanla örtüştüğü görülmektedir.

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı'nın Öncelikli Alanları:

“Temel ve disiplinlere özgü becerilerin (Dil eğitimi becerileri de dâhil olmak üzere) geliştirilmesi”

Bu tez araştırmasının ana amaçlarından bir diğeri hazırlanan etkinliklerin dil becerilerinden yazma becerisi üzerindeki etkisini test etmektir. Hazırlanan etkinlik planları ile öğrencilerin yazma becerilerinin gelişeceği düşünülmektedir. Çünkü fiilimsi kullanma becerisi daha uzun ve etkili cümle kurma becerisi ile yakından ilişkilidir. Fiilimsi konusunu iyi anlamış öğrencinin yazma becerisi de olumlu anlamda değişecektir. Bu yönüyle tez araştırması, söz konusu öncelikli alanla tamamiyle uyumludur.

“Öğretimde öğrenci merkezli çağdaş yaklaşımların ve yöntemlerin uygulanmasına yönelik çalışmalar”

Orta okul 8. sınıf Türkçe kitapları incelendiğinde dil bilgisi öğretimi etkinliklerinin geleneksel anlayışla sürdürüldüğü görülmektedir. Geleneksel anlayışta dil bilgisi öğretmek amaçtır. Oysa İşlevsel Dil Bilim Kuramı ile yapılacak olan dil bilgisi öğretiminde dil bilgisi Türkçeyi doğru ve güzel kullanmak için araç görevindedir. Bu tez araştırmasında da öğrenciye dil bilgisi kurallarını ezberletmekten ziyade işlevsel olarak kullanabilmesi ve Türkçeyi etkili kullanabilmesi amaçlanmıştır. Bu yönüyle araştırma öğrenciyi merkeze alan çağdaş bir kuramın uygulamasını yapmayı hedeflemektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın yöntemi, deseni, nitel ve nicel boyut için çalışma grubu, katılımcılar ve veri kaynakları , nitel ve nicel veri toplama araçları, veri analiz yöntemi, geçerlik ve güvenirlik çalışmaları, araştırmacı rolü ve araştırma sürecine yer verilecektir.

Araştırma Deseni

Bu araştırmada, İşlevsel Dil Bilim Kuramı esas alınarak fiilimsi öğretiminin 8. Sınıf öğrencilerinin başarıları ve yazma becerilerine etkisinin tespiti amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda yapılan araştırmada karma araştırma yöntemi kullanılması planlanmaktadır.

Karma yöntemli araştırmaların metodolojik bir hareket olarak ortaya çıkması 1980'lerin sonuna kadar gitse de bu araştırma yönteminin karakteristik özellikleri hala gelişmeye devam etmektedir. Karma yöntem araştırmasının tüm boyutlarını ele ortak bir tanım birliğine henüz varılmamış fakat araştırmacılar arasında karma yöntem tanımının temel unsurlarına dair genel bir uzlaşıya varılmıştır (Creamer, 2020, s. 5-6).

Creswell'e göre (2019) karma yöntem yaklaşımı, araştırmacının araştırma problemlerini çözmek için nicel ve nitel veriler topladığı, bu iki veri setini bütünleştirdiği ve bütünleştirmenin avantajlarından faydalanıp sonuçlar çıkardığı bir araştırma yaklaşımıdır.

Karma yöntem araştırması, nitel ve nicel araştırmaların zayıf yönlerini telafi etme imkânı sunar. İnsanların konuştuğu bağlamı anlamak söz konusu olduğunda nicel araştırmanın zayıf kalacağı düşünülebilir. Buna ek olarak, katılımcı görüşleri ile veriye nicel araştırmada doğrudan yer vermek mümkün olmamaktadır. Üstelik kendilerinin de kişisel yanlılıkları ve yorumları nadiren tartışılabilmektedir. Nitel araştırma ile tüm bu zayıf yanlar telafi edilmektedir. Nitel araştırmada ise kişisel yorumların neticesinde ortaya çıkan yanlılık, üzerinde çalışılan katılımcı sayısının fazla olamayışı ve bulguların geniş bir grup üzerinde genellenemeyişi söz konusudur (Creswell & Plano Clark, 2015, s. 14). Bu durum da nitel araştırmanın zayıf olduğu yanları göstermektedir. Bu nedenle iki yaklaşımı bir arada kullanan karma araştırma yöntemini tercih ederek bir yaklaşımın güçlü yanları ile diğer yaklaşımın zayıf yanları telafi edilebilir. Baki ve Gökçek'e göre (2012, s. 3) daha da önemlisi, karma yöntemleri kullanan araştırmacılar, belirledikleri araştırma sorularıyla ilişkili olan yöntem ve yaklaşımları seçerken daha şanslıdır. Karma yöntem araştırmaları, araştırmacının seçeneklerini kısıtlamaktan çok, araştırma sorularına cevap ararken çoklu yaklaşımları kullanmaya çalışır.

Teddlie ve Tashakkori'ye (2020, s. 41) göre herhangi bir araştırmanın varmak istediği hedef, başlangıçta öne sürdüğü araştırma sorularını cevaplamaktır. Karma yöntemli araştırmalarının tek bir yöntemin kullanıldığı araştırma yaklaşımlarına göre üç alanda üstünlük sağladığı görülür;

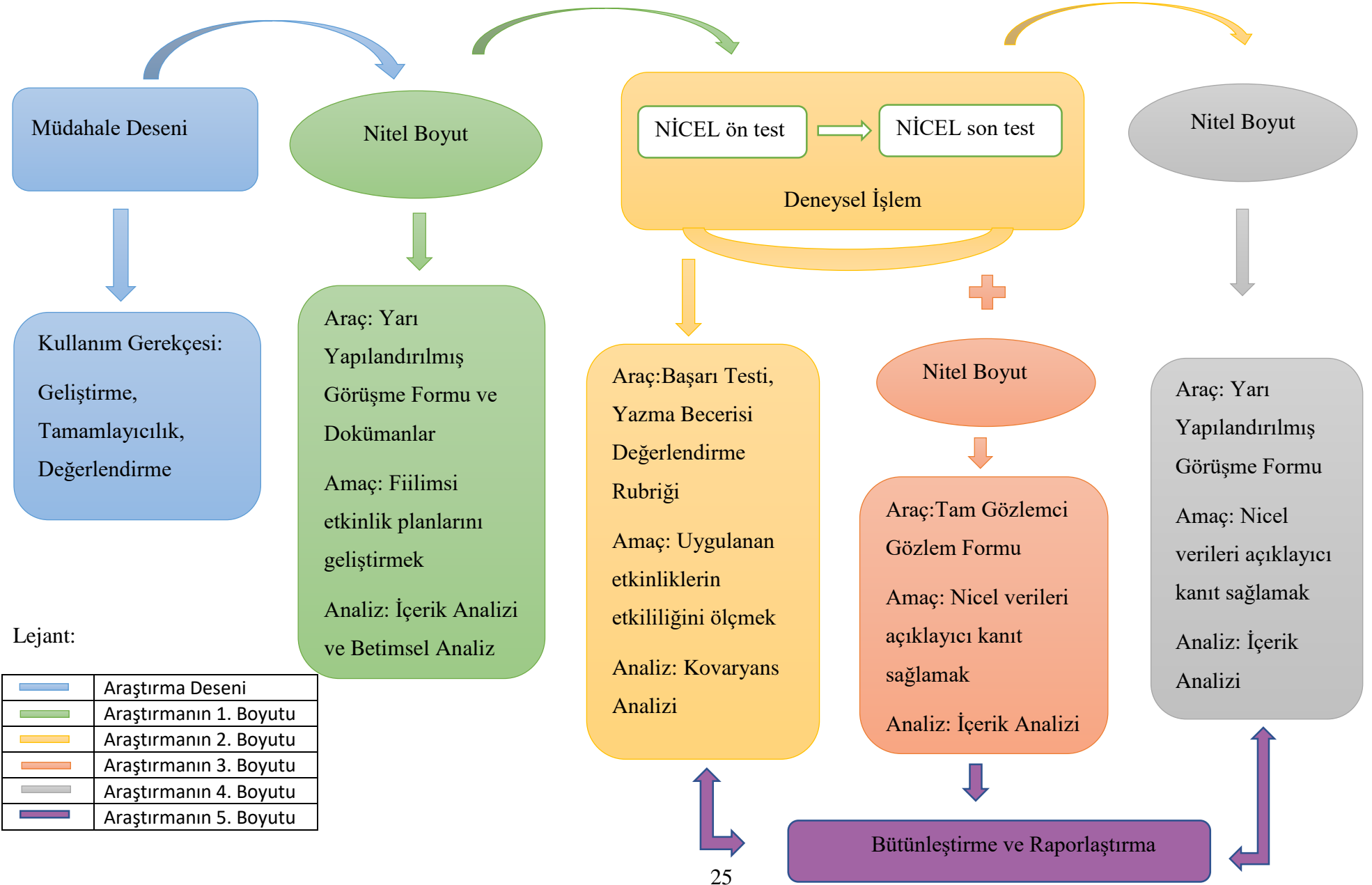
- ✓ Karma yöntem araştırması, nitel ve nicel yaklaşımları bir arada kullanarak bir dizi doğrulayıcı ve keşfedici soruyu aynı anda ele alabilir,
- ✓ Karma yöntem araştırması daha güçlü çıkarımlar sağlar,
- ✓ Karma yöntem araştırması görüş çeşitliliği sağlar.

Bu araştırmada karma yöntem araştırma desenlerinden müdahale deseni kullanılacaktır. Müdahale desenin amacı, bir deney ya da müdahale deneme programı yürütülmesi yoluyla araştırma sürecine nitel veriyi de ekleyerek bir problemi çözmeye çalışmaktır. Ön test son test modellenli bir deneysel müdahale deseni içerisine nitel veri dâhil edilebilir. Bu nitel veri birçok amaca hizmet edebilir. Karma yöntemle çalışan araştırmacılar bu veriyi deney öncesinde, deney sırasında ya da deneyden sonra araştırmaya dâhil etmeyi düşünebilir (Creswell, 2019, s.43).

Bu araştırmada nitel veri; İşlevsel Dil Bilim Kuramı ile fiilimsi etkinlik planlarının hazırlanması için veri elde etmek amacıyla müdahale öncesinde, hazırlanan etkinliklerin uygulanması esnasında öğrencilerin gelişimini görmek amacıyla müdahale esnasında ve elde edilen nicel verileri daha iyi açıklayabilmek amacıyla müdahale sonrasında toplanacaktır. Bu anlamda araştırmada nitel aşama; deney sürecinin başlangıcında kullanılacağı için keşfedici sıralı desenden, deney esnasında kullanılacağı için birleştirme deseninden ve deney sürecinin sonunda kullanılacağı için açıklayıcı ardışık desenden istifade edileceği söylenebilir. Creswell'e (2019) göre müdahale deseni temel desenlere ilave yapılarak araştırmanın yürütüldüğü desen türüdür. Bu araştırmada müdahale deseni üç ayrı temel desene ilave yapılmıştır.

Bu araştırma Creamer (2020, s. 38) tarafından altı başlıkta toplanan karma yöntem araştırma gerekçelerinden; bir yöntemden elde edilen bulguların araştırmanın diğer aşamalarında kullanıldığı 'geliştirme', bir yöntemden elde edilen bulguların bir diğer yöntemle açıklanması olan 'tamamlayıcılık', bir programın ya da müdahalenin etkililiğinin değerlendirilmesi olan 'değerlendirme' gerekçelerine sahiptir.

Şekil 1. Müdahale Deseni Araştırma Modeli

Araştırmanın Çalışma Grubu, Katılımcıları ve Veri Kaynakları

Nitel Boyut için Katılımcılar ve Veri Kaynakları

Araştırmanın nitel boyutunda etkinliklerin geliştirilmesi sürecinde görüşlerinden istifade etmek üzere araştırmanın anahtar kavramları olan İşlevsel Dil Bilim, Yazma Eğitimi, Dil Bilgisi Öğretimi gibi alanlarda çalışmaları olan uzmanlara başvurulacaktır. Uzmanlar seçilirken olasılık temelli olmayan amaçlı örnekleme yöntemi kullanılacaktır. Amaçlı örnekleme yönteminde evren araştırmacının amacına uygun bir şekilde kümelere ayrılır ve araştırmacı amacına uygun olan kümeyi örneklem olarak seçer (Alpay ve diğerleri, 2014, s. 125). Yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla İşlevsel Dil Bilim yaklaşımıyla fiilimsi öğretimi etkinliklerinin içeriğiyle ilgili veri doygunluğuna ulaşınca dek uzmanlardan nitel veriler toplanacaktır.

Fiilimsi etkinlik planlarının hazırlanması öncesinde bir diğer nitel boyut olan doküman incelemesinde veri kaynağı tespiti için YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde erişime açık bir şekilde yayımlanmış tezler ile Google Akademik, Scopus ve Web Of Science veri tabanlarında web arşivi bulunan makaleler taranacaktır. Tarama işlemi için anahtar kelime olarak İngilizce karşılıkları dâhil olmak üzere 'işlevsel dil bilim, fiilimsi, yazma becerisi' ifadeleri tercih edilecektir. Erişilen yayınlardan eğitim ile ilgili olanlar doküman incelemesinin veri kaynaklarını oluşturacaktır.

Araştırmanın uygulama aşamasında yapılacak gözlem ve uygulama sonrasında yapılacak olan yarı yapılandırılmış görüşmeler ise deney grubu için belirlenen çalışma grubu ile yapılacaktır.

Nitel Boyut için Çalışma Grubu

Bu araştırmanın hedef evrenini Erzurum il merkezinde bulunan orta derecede başarılı ortaokul 8. sınıf öğrencileri oluşturacaktır. Bu evrenden çalışma grubu belirlemek için aşamalı bir süreç izlenecektir. Öncelikle hedef evrenden bir okul seçmek için küme örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Küme örneklemede, sosyal bilimlerde evrenin çok geniş olduğu durumlarda araştırmacı tarafından evrendeki birim belli bir özelliğe göre kümelere ayrılır ve bu kümelerden rastlantısal olarak örnekleme dahil edilecek birimler belirlenir (Gürbüz& Şahin, 2016, s.140). Hedef evrendeki okullar başarılı, orta ve başarısız olarak üç kümeye ayrıldıktan sonra İl Milli Eğitim Müdürlüğü ile görüşülerek orta derecede başarılı okulların listesi alınacaktır. Listedeki amaçlı örnekleme ile Erzurum il merkezine yakın ilçelerdeki 8. sınıf seviyesinde ikiden çok şubesi olan okullardan biri seçilecektir. Seçilen okuldaki tüm

sekizinci sınıf öğrencilerine demografik bilgilerin yer aldığı bir form dağıtılacaktır. Formlar incelendikten sonra birbirine en yakın özellikte öğrencilerin bulunduğu deney ve kontrol grubu belirlenecektir.

Veri Toplama Araçları

Nicel Veri Toplama Araçları

Başarı Testi.

İşlevsel Dil Bilim Kuramı ile hazırlanmış fiilimsi etkinlikleriyle yapılan öğretimin 8. sınıf öğrencilerinin başarısını arttırıp arttırmadığını ölçmek üzere araştırmacı tarafından başarı testi geliştirilecektir. Geliştirilecek bu test içinde hem çoktan seçmeli hem açık uçlu hem de kısa cevap içeren sorular olması planlanmaktadır. İki alan uzmanı, bir dil uzmanı ve bir ölçme değerlendirme uzmanından alınacak uzman görüşleri ile teste son şekli verilecektir.

Yazma Becerisi Değerlendirme Rubriği.

İşlevsel Dil Bilim Kuramı ile hazırlanmış fiilimsi etkinlikleriyle yapılan öğretimin 8. sınıf öğrencilerinin yazma becerisine etkisini ölçmek amacıyla öğrencilere uzman görüşleriyle belirlenecek bir konu hakkında yazma çalışması yaptırılacaktır. Öğrencilerden toplanan veriler araştırmacı tarafından hazırlanacak dereceli puanlama anahtarı ile üç alan uzmanı tarafından değerlendirilecektir.

Nitel Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada nitel veri toplama amacıyla hazırlanan fiilimsi etkinliklerinin uygulanması öncesinde programı geliştirmek amacıyla kullanılmak üzere yarı yapılandırılmış görüşme formu, etkinliklerin uygulanması esnasında kullanılmak üzere tam gözlemci gözlem formları ve etkinlikler uygulandıktan sonra yine görüşme yapmak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılacaktır. Bu araçlar kullanım amacına ve sırasına bağlı olarak araştırmacı tarafından geliştirilecektir.

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu.

Araştırmacı tarafından geliştirilecek olan yarı yapılandırılmış görüşme formları ile araştırma sorularına yanıt bulmaya yönelik ayrıntılı veriler elde etmek amaçlanmıştır. Bu araştırma sürecinde iki farklı yarı yapılandırılmış görüşme formu geliştirilecektir. İlki etkinlik planlarını hazırlarken nelere dikkat edilmesi gerektiğiyle ilgili uzman görüşü almayı amaçlarken ikinci yarı yapılandırılmış görüşme formu ise İşlevsel Dil Bilim Kuramı ile fiilimsi öğretimi tamamlandıktan sonra bu öğretim yönteminin değerlendirilmesi ve nicel

bulguların açıklanması amacıyla kullanılacaktır. Her iki formun geliştirilmesinde uzman görüşlerine başvurulacaktır.

Tam Gözlemci Gözlem Formu

Hazırlanan etkinliklerin uygulanması esnasında kullanılmak üzere araştırmacı tarafından tam gözlemci gözlem formu geliştirilecektir. Etkinlik planları derste öğretmen tarafından uygulanacaktır. Araştırmacı etkinliklerin uygulanması esnasında hem deney grubunu hem kontrol grubunu gözlemleyecek ve tam gözlemci gözlem formu sayesinde veri toplayacaktır. Bu veriler ile nicel ölçümlerin geçerliliğini arttırılacaktır. Bu form geliştirilirken yine uzman görüşleri alınacak ve uzlaşa sağlanınca forma son şekli verilecektir.

Araştırma Süreci

Araştırmanın sağlıklı bir şekilde amacına ulaşması için araştırma sürecinde takip edilecek aşamalar Şekil 2’de gösterilmiştir.

Şekil 2. Araştırma Sürecinin Aşamaları

Verilerin Analizi

Nicel Veri Analizi

Nicel veri analizinin SPSS 22.0 Paket programı kullanılarak gerçekleştirilmesi planlanmaktadır. Öncelikle verilerin parametrik test koşullarını sağlayıp sağlamadığını kontrol etmek amacıyla homojenlik, normallik ve uç veri analizi yapılacaktır. Parametrik koşulların sağlanması durumunda ilk olarak kontrol ve deney grupları arasında bağımlı değişken açısından anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için bağımsız gruplar t testi yapılacaktır. Daha sonra deneysel işlem sonrasında deney ve kontrol gruplarının son test puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için Tek Faktörlü Kovaryans analizi (ANCOVA) yapılacaktır. ANCOVA deneysel araştırmalarda ikinci tip hata olasılığını en aza indirdiği için deneysel çalışmalar için güçlü bir analiz yöntemi olması nedeniyle tercih edilmiştir.

Nitel Veri Analizi

Nitel veri toplama tekniklerinden elde edilen görüşme ve gözlem kayıtları ve doküman incelemesi sonuçları nitel analiz yöntemlerinden olan içerik analizi ve betimsel analiz yöntemi ile analiz edilecektir. İçerik analizi, herhangi bir yazılı metnin ya da belgenin (gözlem, görüşme, resmî ve kişisel belge vb.) içeriğinin incelenmesi ve sayısal ya da istatistiksel olarak ortaya konulmasını sağlayan bir analiz çeşididir (Ekiz, 2017, s. 77). İçerik analizi, son zamanlarda kullanımı yaygınlaşan bilgisayar paket programları sayesinde hem daha kolay hem de daha güvenilir bir şekilde yapılabilmektedir. Bu nedenle araştırma sürecinde nitel veri analizi için geliştirilmiş paket programlardan birinin kullanılması planlanmaktadır.

Araştırmacı Rolü

Bu araştırma süreci araştırmacı, hazırlanan filimsi etkinliklerinin 8. sınıf öğrencilerine uygulanması aşamasında öğretmen eğitimcisi ve gözlemci rolündedir. Araştırmacı deneysel işlem öncesi, sırası ve sonrasında toplanacak olan nitel verileri bizzat kendisi toplayacaktır.

İş-Zaman Tablosu

Tablo 3. *Tezin Tümüne Ait İş-Zaman Tablosu*

İş Paketleri	Dönemler			
	1. Dönem (İlk altı ay)	2. Dönem (altı ay)	3. Dönem (altı ay)	4. Dönem (altı ay)
Literatür tarama	X			

Kuramsal altyapının oluşturulması ve yazılması için gerekli okumaların yapılması	X			
Fiilimsi etkinliklerinin hazırlanması için uzman görüşü alınması		X		
Nitel bulgulardan elde edilen veriler sonucunda etkinliklerin hazırlanması		X		
Deneysel işlemin uygulanması			X	
Nicel ve nitel verilerin analiz edilmesi				X
Tezin yazılması ve bulguların oluşturulması				X
Bulguların yorumlanması ve sonuçların ortaya çıkarılması				X

Tablo 4. Tezin Birinci Altı Aylık Döneme Ait İş-Zaman Tablosu

1.Dönem (1. altı ay)	1. ay	2. ay	3. ay	4. ay	5. ay	6. ay
	Ayrıntılı iş paketleri					
İşlevsel Dil Bilim Kuramı ile ilgili genel okumaların yapılması	X					
Dil bilgisi öğretimi ile ilgili yapılan araştırmaların incelenmesi		X				
Yazma eğitimi ile ilgili yapılan araştırmaların incelenmesi			X			
Fiilimsi konusunun öğretimi ile ilgili yapılan araştırmaların tespiti ve incelenmesi				X		
Tezin kuramsal çerçevesinin oluşturulması					X	X

Tablo 5. Tezin İkinci Aylık Dönemine Ait İş-Zaman Tablosu

2.Dönem (2. altı ay)	1. ay	2. ay	3. ay	4. ay	5. ay	6. ay
	Ayrıntılı iş paketleri					
Uzman görüşü almak üzere görüşme formlarının hazırlanması	X					

Fiilimsi etkinliklerini oluştururken yararlanmak üzere uzman görüşlerine başvurulması	X					
Konuyla ilgili ayrıntılı doküman incelemesi yapılması		X				
Tespit edilen dokümanlara içerik analizi yapılması		X	X			
Uzman görüşü ve doküman incelemesinden elde edilen verilerle ÇEDEP'in hazırlanması			X	X	X	X

Tablo 6. Tezin Üçüncü Altı Aylık Dönemine Ait İş-Zaman Tablosu

3.Dönem (3. altı ay)	1. ay	2. ay	3. ay	4. ay	5. ay	6. ay
Ayrıntılı iş paketleri						
Fiilimsi etkinlik planlarının uygulanma aşamasında deney grubundan görüş almak üzere kullanılacak görüşme formunun hazırlanması	X					
Fiilimsi etkinlik planlarının uygulanma aşamasında deney grubundan gözlem yoluyla veri toplamak üzere tam gözlemci gözlem formunun hazırlanması		X				
Deney grubuyla görüşmelerin yapılması			X			X
Deney grubundan gözlem yoluyla veri toplanması			X			X
Etkinlik planlarının uygulanması	X	X	X	X	X	X

Tablo 7. Tezin Dördüncü Altı Aylık Dönemine Ait İş-Zaman Tablosu

4..Dönem (4. altı ay)	1. ay	2. ay	3. ay	4. ay	5. ay	6. ay
Ayrıntılı iş paketleri						
Nicel ve nitel verilerin analiz edilmesi	X	X				
Analiz edilen nicel ve nitel verilerin bütünleştirilerek yorumlanması			X			
Sonuçların ortaya çıkarılması ve önerilerin belirlenmesi			X			

Tezin son şeklinin verilmesi				X	X	X
------------------------------	--	--	--	---	---	---

Kaynakça

- Alpay, A., Cemaloğlu, N., Sarpkaya, R., Tomul, E., Baştürk, R., Ellez, A., . . . Turgut, Y. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Arıcı, B. (2020). Yazma eğitimi. A. İşcan, & S. Baskın içinde, *Türkçe Eğitimi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Arslan, S. (2020). Türkçe eğitiminde metin temelli işlevsel dil bilgisi ğretimi: bir eylem araştırması. Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Aytaş, G., & een, M. (2010). Ana dili eğitiminde dil bilgisi öğretiminin yeri ve nemi. *TÜBAR(XXVII)*, 77-89.
- Azizoğlu, N. İ., & Okur, A. (2021). Dil bilgisi ğretiminde içerik ve kapsam. A. Pehlivan, & İ. Aydın içinde, *Dil bilgisi ğretimi* (s. 53-74). Ankara : Pegem Yayıncılık.
- Baki, A., & Gökçek, T. (2012). Karma yöntem araştırmalarına genel bir bakış. *Elektronik sosyal Bilimler Dergisi*, 11(42), 1-21.
- Bayat, N. (2021). Dilbilgisi ve dil becerileri. A. Pehlivan, & İ. Aydın içinde, *Dil Bilgisi ğretimi* (s. 171-192). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Benzer, A. (2010). İşleve dayalı dil bilgisi: Türkçede tahmin ve ihtimal anlatımları. *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, 7(3), 144-153.
- Börekçi, M., & Tepeli , Y. (2013). İşlevsel dilbilim yaklaşımıyla Türkçede sözcük türleri zerine. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 2(7), 93-102.
- Creamer, E. G. (2020). *Tamamen bütünleştirilmiş karma yöntem araştırmalarına giriş*. (İ. Seçer, & S. Ulaş, D) Ankara: Vizetek Yayıncılık.
- Creswell, J. W. (2019). *Karma yöntem araştırmalarına giriş*. (M. Sözbilir, D.) Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Creswell, J. W., & Plano Clark, V. (2015). *Karma yöntem araştırmaları tasarımı ve yürütülmesi*. (Y. Dede, & S. Demir, D) Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ekiz, D. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ercan, G. S., & Can Bakırlı, . (2009). Türkçede özene belirtme ve özne yükleme: işlevsel dilbilgisi çerçevesinde bir alışma. *Dil Dergisi*(143), 42-58.
- Erdem, İ., & elik , M. (2011). Dil bilgisi ğretim yöntemi üzerine değerlendirmeler. *Turkish Studies*, 6(1), 1057-1069.

- Ergin, M. (1976). *Türk Dili Dersleri I*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Devlet Kitapları.
- Frei, H. (1989). İşlevsel dilbilime giriş. *Türk Dili Dergisi*(15), 3-7.
- Göçer, A. (2008). Türkçe dil bilgisi öğretiminde çözümleme yönteminin kullanımı. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(10), 101-119.
- Gündüz, O., & Şimşek, T. (2012). *Anlatma teknikleri 2 uygulamalı yazma eğitimi*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Güneş, F. (2013). Dil bilgisi öğretiminde yeni yaklaşımlar. *Journal of Language and Literature Education*, 2(7), 71-92.
- Güneş, F. (2016). *Türkçe öğretimi yaklaşımlar ve modeller*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Hezen, E. (2009). İlköğretim 1-5 sınıflar Türkçe dersi öğretim programı ve kılavuzu'nun öğelerinin öğretim programı'nda yer alan temel becerileri geliştirmeye uygunluğu. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Hutchinson, D., McCavitt, S., Rude, K., & Vallow, D. (2002). Improving student achievement through grammar instruction. Chicago: St. Xavier University & IRI/Skylight.
- İşcan, A. (2010). İşlevsel dil bilgisinin Türkçe öğretimindeki yeri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(1), 253-258.
- Kan, A. Ü. (2006). Yeni ilköğretim programında öngörülen temel becerileri kazanmada beşinci sınıf sosyal bilgiler ve Türkçe derslerinin etkilerine ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Karaağaç, N. D. (2012). İşlevsel dilbilim. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 37, 35-42.
- Kardaş, M. N., Esendemir, N., & Kardaş, S. (2021). Yazma eğitimiyle ilgili genel bilgiler. M. N. Kardaş içinde, *Yazma Eğitimi* (s. 3-24). Ankara : Pegem Akademi Yayıncılık.
- Kıran, Z. (1986). *Dilbilim akımları*. Ankara: Onur Yabancı Diller Kitap ve Yayın Merkezi.
- Kuşdoğan, Z. Y. (2019). İşlevsel dil bilgisi öğretimiyle ilgili öğretmen görüşleri. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Mehmanoğlu, M. (2003). Türkçe'nin işlevsel dilbilgisi ve metin kompozisyonu. *Dil Dergisi*, 22-49.

- Memiş, M. R. (2017). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sürecinde kullanılmak üzere geliştirilen dil bilgisi materyallerinin akademik başarı ve yazma becerisi üzerindeki etkisi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(3), 859-877.
- Ocak, M. A. (2010). *Alanyazın incelemesi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Özatalay, H. (2007). İlköğretim 1. kademe Türkçe öğretim programında öğrencilere kazandırılması hedeflenen temel becerilerin ders kitaplarında kullanılmasına ilişkin durum çalışması. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Sağır, M. (2002). *Türkçe dil bilgisi öğretimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Schaaik, G. V. (1998). 'İşlevsel dilbilgisi' nedir? *Dilbilim Araştırmaları Dergisi*, 9, 9-25.
- Teddle, C., & Tashakkori, A. (2020). *Karma yöntem araştırmalarının temelleri*. (Y. Dede, & S. Demir, Dü) Ankara: Anı Yayıncılık.